

Kirjat Heikki Räisäsen raamatuntulkinnasta

Timo Eskola: *Beyond Biblical Theology: Sacralized Culturalism in Heikki Räisänen's Hermeneutics*. BINS 123. Leiden: Brill. 2013.

– *Tulkinnan kahleissa: Heikki Räisäsen rosoinen Raamattu*. Kauniainen: Perussanoma. 2013.

Professori Heikki Räisänen on ollut keskeinen hahmo niin suomalaisessa raamatuntutkimuksessa kuin raamatukeskustelussakin yli kolmen vuosikymmenen ajan. Hän on tuonut Suomeen redaktiokriittisen evankeliumitutkimuksen. Hänen kirjansa Paa-valista ja laista on puhuttanut tutkijoita ympäri maailmaa 1980-luvulta lähtien. Sen lisäksi Räisänen on haastanut Uuden testamentin teologian tutkijoita ehdottamalla koko oppiaineen tilalle uskonnonhistoriallista tutkimusta. Kaiken kruununa hän on eläkkeelle jäämisensä jälkeen julkaissut yli kaksi vuosikymmentä tekeillä olleen kirjan *Mitä varhaiset kristityt uskoivat* (alkuteos: *The Rise of Christian Beliefs*, 2010, suom. 2011). Kotimaassa Räisäsen tutkimuksista on kuitenkin käyty yllättävän vähän keskustelua. Hänestä ei ole kirjoitettu kirjoja eikä kukaan ole suomeksi julkaissut hänen tuotantaan suoraan arvioivia artikkeleja. Se on puute, joka nyt korjautuu käsillä olevien tutkimusten avulla.

STI:n tutkija, dosentti Timo Eskola tarkastelee kahdessa tutkimuksessaan Räisäsen tulkintateoriaa ja teologista ajattelua. Räisäsen edustama raamatuntutkimus tarjoaa oivallisen näköalan historiallis-kriittisen kauden aikana muotoiltuun Raamatun tulkintaan. Hän on pitkän uransa aikana aloittanut vanhan historismin kysymyksenasetteluilla, siirtynyt vähitellen sosiologisen tulkinnan piiriin, ottanut matkan varrella kantaa kielellisten menetelmien nousuun, vetänyt rajaa semioottisen tutkimuksen suuntaan, ja lopulta kirjoittanut laajan esityksen varhaisen kristillisen uskonnon historiasta. Räisäsen työn kautta tärkeimmät 1900-luvun tutkimuksen piirteet nousevat lukijan tarkasteltaviksi.

Eskola nostaa analyysissään esille Räisäsen ajattelun tuntemattomampia piirteitä. Ensinnäkin Räisäsen Koraani-kritiikkiä tarkastellaan perusteellisesti. Sen lisäksi tarkastelun kohteena on hänen sosiologinen teoriansa, jota Räisänen on kehitellyt Peter Bergerin työn pohjalta. Tutkimuksen pääpaino on kuitenkin Uuden testamentin teologiassa. Teoksista löytyy laaja analyysi sekä Räisäsen teoreettisesta ajattelusta että hänen yllämainituista kirjoistaan.

Historiallisen raamatuntutkimuksen osalta Räisäsen näkemykset pyrkivät yleensä haastamaan perinteisempiä näkemyksiä. Hän on pitkään puhunut varhaisen teologian hajaannuksesta. Räisäsen mukaan Uudesta testamentista ei löydy yhtenäistä teologiaa, jonka varaan yleisteoksen voisi rakentaa. Sen sijaan tekstit ovat hänen mielestään täynnä keskenään ristiriidassa olevia näkemyksiä, jotka kamppailevat keskenään. Lopputuloksena oli ”voittajan uskonto”, joka varmisti myöhemmin asemansa torjuen kilpailevat näkemykset harhaoppisina kirkon ulkopuolelle.